МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ
«АКАДЕМИЯ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»

ОБЩЕСТВЕННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ
«БЕЛОРУССКОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО»

Эффективный педагогический опыт: от теории к практике

Республиканская конференция

19 ноября

Минск
2019

УДК 37.018.4(086)
ББК 74.00
Э 94

Председатель редакционного совета *Г. И. Николаенко,* проректор по научно-методической работе государственного учреждения образования «Академия последипломного образования», председатель общественного объединения «Белорусское педагогическое общество», доктор педагогических наук, доцент

Э 94 **Эффективный** педагогический опыт : от теории к практике [Электронный ресурс] : респ. конференция (Минск, 19 ноября 2019 г.) / М-во образования Респ. Беларусь, ГУО «Акад. последиплом. образования», ОО «Белорус. пед. о-во». – Минск : АПО, 2019. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. требования : IBM- совместимый компьютер, ОЗУ 512 МБ, CD-ROM, экран 1024x768, Windows XP/Vista/7/8/10, Adobe Reader.

ISBN 978-985-495-475-2.

В сборнике представлены статьи участников республиканской конференции «Эффективный педагогический опыт: от теории к практике», организованной Министерством образования Республики Беларусь, государственным учреждением образования «Академия последипломного образования», общественным объединением «Белорусское педагогическое общество».

В материалах сборника содержится опыт педагогической деятельности по совершенствованию образовательного процесса посредством использования современных технологий, методик, авторских систем и учебно-методических разработок. Материалы авторов построены на основе анализа индивидуального педагогического опыта, способствующего развитию профессиональной компетентности педагога.

Адресуется педагогическим работникам системы дополнительного образования взрослых, учреждений образования (дошкольного, общего среднего, высшего, специального образования, дополнительного образования детей и молодежи).

УДК 37.018.4(086)
ББК 74.00

ISBN 978-985-495-475-2

© ГУО «Академия последипломного образования», 2019

..

ДАСЛЕДЧАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ НА ВУЧЭБНЫХ ЗАНЯТКАХ ПА ПРАДМЕЦЕ «ЧАЛАВЕК І СВЕТ» І Ў ПАЗАЎРОЧНАЙ ПРАЦЫ ЯК СРОДАК РАЗВІЦЦЯ ПАЗНАВАЛЬНАЙ АКТЫЎНАСЦІ МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ

Базар Н.М.,
настаўнік пачатковых класаў дзяржаўнай установы адукацыі "Каладнянскі вучэбна-педагагічны комплекс яслі-сад – базавая школа" Столінскага раёна

Даследчая дзейнасць вучняў – адзін са сродкаў рэалізацыі асобы ў агульнаадукацыйнай прасторы. Элементы даследчай дзейнасці, якая грунтуецца на прынцыпах развіваючага навучання, дазваляюць зрабіць урок па любым вучэбным прадмеце ў пачатковых класах урокам адкрыцця і ўзбагачэння ведаў, выклікаюць у дзяцей пазнавальны інтарэс, які з'яўляецца найбольш каштоўным матывам вучэбнай дзейнасці малодшага школьніка. Пазнанне адбываецца ў працэсе даследавання вучэбнага матэрыялу як на ўроках, так і ў пазаўрочнай працы. Выкарыстанне даследчай дзейнасці ў сістэме работы настаўніка з малодшымі школьнікамі, у тым ліку і праз сучасныя тэхналогіі дыстанцыйнага навучання, садзейнічае павышэнню ўзроўню развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў, што ў сваю чаргу спрыяе трываламу засваенню дзецьмі новых ведаў і паспяховаму засваенню зместу вучэбнай праграмы пачатковай школы.

Тэрмін "актыўнасць" адны вучоныя атаясамліваюць з дзейнасцю, другія лічаць яе вынікам дзейнасці, іншыя ўпэўнены, што "актыўнасць" – больш шырокае паняцце, чым дзейнасць. Вывучэннем розных аспектаў праблемы пазнавальнай актыўнасці вучняў займаліся і займаюцца многія даследчыкі: Б. Ананьеў, Д. Багаяўленская, Т. Зубкова, Г. Шчукіна, І. Якіманская і інш. Так, Т. Шамава разглядае пазнавальную актыўнасць як "качество личности" [7, с. 37], Г. Шчукіна – як "интеграцию поисковой направленности в учении, познавательного интереса и его удовлетворения при помощи различных источников знаний, благоприятных условий осуществления деятельности" [8, с. 80]. А. Сарока адзначае, што "познавательная активность выступает как сложное психическое новообразование, формируемое под влиянием разнородных, динамичных факторов" [6, с. 73]. Навукоўца падкрэслівае, што развіццё пазнавальнай актыўнасці працякае ў дзейнасным і асабістым планах.

Такім чынам, асноўныя характарыстыкі пазнавальнай актыўнасці вучня – імкненне да пазнання, станоўчыя адносіны да вучобы, актыўная пазнавальная дзейнасць, накіраваная на дасягненне значымага выніку. Паколькі ў малодшым школьным узросце настаўнік кіруе працэсам развіцця пазнавальнай актыўнасці, то асноўнай метадычнай мэтай дадзенага вопыту з'явілася стварэнне ўмоў для развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў праз уключэнне іх у даследчую дзейнасць.

Тэарэтычныя падыходы да выкарыстання даследчага метаду, як асновы развіваючага навучання ў пачатковай школе, прадстаўлены ў працах

А. Савенкава [5], ён жа прапанаваў паслядоўнасць дзеянняў пры выкананні вучнямі даследаванняў. Так, Д. Эльконіным [9] даказана, што ў вучэбнай дзейнасці найбольш поўна праяўляюцца арыгінальнасць мыслення і творчасць школьнікаў. Асаблівасць даследавання ў галіне адукацыі тое, што яно – вучэбнае. Канкрэтна размежаваў вучэбна-даследчую і навукова-даследчую дзейнасць вучняў М. Запрудскі [2]. У якасці метадалогіі псіхолага-педагагічнага суправаджэння даследчай дзейнасці вучня выкарыстоўваюцца асновы, прапанаваныя Н. Пахомавай [4].

Даследчая дзейнасць навучэнцаў – дзейнасць, звязаная з рашэннем вучнямі творчай і адначасова даследчай задачы з загадзя невядомым вынікам, і якая прадугледжвае наяўнасць асноўных этапаў, характэрных для даследавання ў навуковай сферы. Гэта пастаноўка праблемы, вывучэнне тэарэтычнага матэрыялу, падбор методык даследавання і практычнае авалоданне імі, збор асабістага матэрыялу, яго аналіз і абагульненне, навуковы каментарый, уласныя вывады. На ўласнай педагагічнай практыцы ўпэўнілася, што даследчая дзейнасць спрыяе развіццю творчага патэнцыялу, пазнавальнай актыўнасці, вучэбнай матывацыі, садзейнічае актуалізацыі і паглыбленню ведаў вучняў па вучэбных прадметах. Дзякуючы павышэнню ўзроўню развіцця пазнавальнай актыўнасці асобы на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, закладваюцца асновы вучэбных навыкаў, якія ў далейшым становяцца асноўнай умовай непарыўнай адукацыі. Ролю настаўніка ў выкарыстанні даследчай дзейнасці бачу ў стварэнні ўмоў для развіцця і падтрымкі пазнавальнай актыўнасці вучняў, для матывацыі іх на далейшую працу па авалоданню і трываламу засваенню новых ведаў, ва ўцягненні ў актыўную вучэбную і даследчую дзейнасць у пазаўрочны час.

Вопыт работы з малодшымі школьнікамі даў магчымасць прааналізаваць выкарыстанне даследчай дзейнасці ў пачатковых класах. У выніку быў распрацаваны і ўкаранёны ва ўласнай педагагічнай працы сістэмны падыход да стварэння ўмоў па павышэнню ўзроўню развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў праз даследчую (а менавіта вучэбна-даследчую) дзейнасць на ўроках па прадмеце “Чалавек і свет” і ў пазаўрочны час, у тым ліку і з выкарыстаннем сучасных тэхналогій дыстанцыйнага навучання (спачатку праз сацыяльную сетку “ВКонтакте”, а пазней і платформу “Moodle”). Вынікае, што ўмелае выкарыстанне магчымасцей даследчай дзейнасці ў працы з вучнямі дапамагае настаўніку не толькі выклікаць і падтрымаць у іх цікавасць да вывучаемага, а, што вельмі важна, дапамагае лепш засвоіць складаны праграмны матэрыял.

Прааналізаваўшы вынікі педагагічных даследаванняў вучоных па арганізацыі даследчай дзейнасці, а таксама свой вопыт у гэтым накірунку, лічу мэтазгодным вучэбна-даследчую дзейнасць у рабоце з вучнямі дзяліць на тры этапы і арганізоўваць яе ў адпаведнасці з імі: падрыхтоўчы этап – 1 клас (даецца агульнае ўяўленне аб паняццях), пераходны – 2 клас (вучні атрымліваюць новыя веды аб асаблівасцях даследчай дзейнасці), даследчы – 3-4 класы (вучэбна-даследчыя задачы становяцца больш складанымі, дзеці праводзяць як з дапамогай настаўніка, так і самастойна даследаванні па розных тэмах). Вучэбна-даследчую дзейнасць малодшых школьнікаў арганізую на

ўроках і ў пазаўрочны час. На ўроках разглядаю яе ў двух аспектах: урок з элементамі даследавання і нетрадыцыйныя ўрокі з выкарыстаннем даследчага метаду навучання (урок-даследаванне, урок-падарожжа, урок-праект, урок-творчая майстэрня).

Так, у ход урокаў у 1 класе ўключаю заданні, якія дазваляюць актывізаваць даследчую дзейнасць вучняў, арганізую трэніровачныя заняткі ў пазаўрочны час для знаёмства кожнага дзіцяці з паслядоўнасцю правядзення даследавання. Напрыклад, пры вывучэнні тэмы аб раслінах прапаную вучням скласці невялікі аповед пра чароўную лекавую расліну. Дзеці пазнаюць, дзе і як можна атрымаць звесткі аб аб’екце даследавання (спытаць у настаўніка, у бацькоў, знайсці ў кнізе, у Інтэрнэце, у бібліятэцы і г.д.). Пры гэтым самым важным з’яўляецца навучанне малодшага школьніка задаваць пытанні. Тут жа высвятляецца і паслядоўнасць выканання задання, і тое, што для гэтага неабходна многа запісаў. Улічваючы ўзрост вучняў, робім выснову, што лепш за ўсё намаляваць расліну і расказаць пра тое, як яна можа дапамагчы ў лячэнні.

У 2 класе важна павялічваць веды вучняў пра даследчую дзейнасць, больш увагі звяртаць развіццю ўменняў вызначаць тэму даследавання, аналізаваць, фармуляваць гіпотэзы, рабіць вывады, афармляць іх пісьмова. Гэта ўсё адпрацоўваецца ў час экскурсій, назіранняў, міні-даследаванняў, пры правядзенні вопытаў, эксперыментаў. Добрае практыкаванне – складанне загадак, задач, сачыненняў.

У 3-4 класах вучні самі выбіраюць тэму даследавання, фармулююць гіпотэзы, шукаюць неабходны матэрыял (выпрацоўваецца ўменне карыстацца энцыклапедыямі, даведнікамі, кнігамі агульнаразвіццёвага характару), адбіраюць звесткі з вялікага аб’ёму інфармацыі, выказваюць свае думкі і ідэі, фармулююць простыя вывады на падставе двух-трох вопытаў, самастойна рашаюць творчыя задачы і ўскладняюць іх, пераходзячы свабодна ад прыватнага да агульнага.

Сучасная арганізацыя ўрока дазваляе выкарыстоўваць даследчы метад у навучанні на розных узроставых этапах. Пры арганізацыі такой дзейнасці на ўроку “Чалавек і свет” асабліваю ўвагу важна надаць пастаноўцы праблемы, арганізацыі дыялогу, пошуку рашэння ці ўключэння ва ўрок заданняў, якія маюць пошукавы характар. У залежнасці ад тэмы і тыпу ўрока даследчую дзейнасць ці яе элементы можна выкарыстоўваць на розных этапах урока. Так, на ўроку з элементамі даследавання мэтазгодным будзе выкарыстанне метадаў і прыёмаў, якія валодаюць найбольшым развіццёвым патэнцыялам. Напрыклад, на ўроку ў 2 класе па тэме “Умовы, неабходныя для росту і развіцця раслін”, важна стварыць умовы для падрыхтоўкі і правядзення доследу з прарошчваннем насення фасолі. Назіранне за тым, як вырастае з семя і развіваецца расліна, выходзіць за межы ўрока і працягваецца некалькі тыдняў. Вучні робяць уласныя высновы аб росце і развіцці фасолі, якія затым накіроўваюць іх да самастойных даследаванняў за працэсам росту і развіцця іншых раслін, што ўжо выходзіць за межы вучэбнай праграмы. У 4 класе на трэцім уроку па тэме “Адкуль пайшлі назвы нашых гарадоў” магчыма заданне “Ствараю герб вёскі Калоднае”, калі настаўнік прапануе стварыць герб роднай

вёскі, якога яна не мае. Для гэтага неабходна ўзгадаць гісторыю Калоднага, вызначыць, як можа выглядаць герб, што будзе на ім адлюстравана, якія сімвалы мэтазгодна пазначыць, якія колеры выкарыстаць.

Важнымі момантамі даследчай дзейнасці з’яўляецца выпрацоўка вучнямі рэкамендацый “Залатыя правілы харчавання” для дзяцей і дарослых на ўроку ў 3 класе па тэме “Азбука здаровага харчавання”, стварэнне газеты ў час працы рэдакцыйнай майстэрні на ўроку ў 4 класе па тэме “Нашы продкі”, калі вучні, акрамя асноўнага вучэбнага матэрыялу, знаёмяцца з журналісцкімі прафесіямі і з жанрамі журналістыкі, ствараюць журналісцкія матэрыялы. Станоўчыя вынікі дае правядзенне на ўроку міні-даследаванняў.

Добрая матывацыя на даследчую дзейнасць у пазаўрочны час адбываецца на ўроку ў 2 класе па тэме “Сям’я”, калі пасля агучвання дзецьмі заняткаў членаў сям’і, а таксама прафесій бацькоў, вучням прапануецца падрыхтаваць дома кароткія паведамленні пра прафесію каго-небудзь з бацькоў, бабуль ці дзядуль.

Даследчы метад навучання дазваляюць выкарыстоўваць нетрадыцыйныя ўрокі: урок-даследаванне, урок-падарожжа, урок-праект, урок-творчая майстэрня і інш. Калі гаварыць пра ўрок-даследаванне, адзначу, што такі ўрок лепш праводзіць тады, калі гэта дазваляе вывучаемы матэрыял, і тады, калі настаўнік адчувае гатоўнасць вучняў да гэтага, бачыць іх жаданне і магчымасці да адкрыцця новага. На ўроку-даследаванні спярша пад кіраўніцтвам настаўніка, а потым і самастойна дзеці вучацца шукаць праблемы і вырашаць іх. Пры вывучэнні ў 2 класе тэмы “Насякомыя (матылі)” дзецям спачатку задаецца пытанне-загадка, а потым з іх дапамогай агучваецца тэма, фармулюецца мэта, задачы ўрока: “Адгадайце загадку: Якія каляровыя кветкі ўмеюць лятаць? *(Адказы.)* На ўроку бліжэй пазнаёмімся з матылямі: даведаемся, якія характарыстыкі ўласцівы ім, якое значэнне матылі займаюць у прыродзе”. На такім уроку дзеці вучацца шукаць праблемы і вырашаць іх. Тэарэтычныя асновы з’яў і фактаў, удакладненне сувязей, выяўленне прыкмет, даследаванне спосабаў разважання і многае іншае можна разглядаць на такіх уроках.

Урок-даследаванне можа ўключаць у сябе актуалізацыю папярэдніх ведаў, узнікненне інтэлектуальнай цяжкасці, асэнсаванне праблемы вучнем і яе славеснае афармленне, праверку гіпотэз, дыскусію, абгрунтаванне, выкарыстанне атрыманых ведаў у практычнай дзейнасці, абагульненне і вывады даследавання. Напрыклад, у 4 класе на ўроку вывучэння новага матэрыялу па тэме “Ад батлейкі – да паланэза” праз уступную гутарку настаўнік дапамагае вучням сфармуляваць тэму ці пытанне для тэарэтычнага даследавання гісторыі тэатра на беларускіх землях. Далей важна падвесці дзяцей да адкрыцця новых ведаў, імкнучыся да таго, каб яны зразумелі новы вучэбны матэрыял. Паведамленне аб даследаванні, якое адбудзецца на ўроку, можна рабіць і ў час паведамлення тэмы і мэты ўрока. Пры падвядзенні вынікаў абавязкова патрэбна зрабіць паўтарэнне і абагульненне ўсяго, што вучні даведаліся на ўроку. На такіх уроках дзеці вучацца шукаць праблемы і рашаць іх, тут разглядаюцца тэарэтычныя асновы з’яў і фактаў, адбываецца

ўдакладненне сувязей, выяўленне прыкмет, даследаванне спосабаў разважання і г.д.

Фарміраванню даследчых уменняў вучняў спрыяе пазаўрочная дзейнасць. Стымулюючыя заняткі прадугледжваюць паглыбленае вывучэнне прадмета і даюць вялікія магчымасці для рэалізацыі на іх вучэбна-даследчай дзейнасці. У пазаўрочнай дзейнасці работу з вучнямі варта арганізоўваць па трох накірунках: індывідуальная, групавая і калектыўная праца. Увагу пры гэтым важна канцэнтрваць на выбары тэмы даследавання, вызначэнні мэт, пошуку інфармацыі, на падрыхтоўцы да абароны і непасрэдна на абароне. На стымулюючым занятку па фарміраванні даследчых навыкаў малодшых школьнікаў па прадмеце “Чалавек і свет” у 3 класе “Марочна” дзеці вучацца вызначаць агульныя і ўласныя прыкметы праз параўнанне жывёл, што насяляюць балота, а затым самастойна складаюць загадкі пра іх на падставе агульных і ўласных прыкмет. Працуючы з тэкстам “Марочна”, малодшыя школьнікі вучыцца выдзяляць галоўную ідэю і другасныя факты ў тэксце. Вучні самастойна ці з дапамогай настаўніка вызначаюць галоўнае ў тэксце: заказнік “Марочна” знаходзіцца пад асобай аховай дзяржавы. Далей высвятляецца, чаму гэта так, якія факты ўдакладняюць дадзенае меркаванне. Для гэтага вядзецца работа па знаходжанні дадатковай інфармацыі: від балота – верхавое, называецца месца размяшчэння балота і яго плошча; гаворыцца пра расліны і жывёлы балота, акцэнт робіцца на тым, што сярод іх ёсць занесеныя ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь; асобнае месца адводзіцца журавінам. Пасля такой грунтоўнай працы з тэкстам вучні паступова падыходзяць да вызначэння накірунку ці магчымай тэмы для будучага даследавання.

На інтэграваным стымулюючым занятку па матэматыцы і прадмеце “Чалавек і свет” у 3 класе “Сем цудаў Століншчыны” тэма, мэта і задачы паведамляюцца наступным чынам: “У свеце вядомы сем цудаў. *(Паказ карцінак кожнага з цудаў свету.)* Усе гэтыя цуды – шэдэўры прыроды і рук чалавека. На нашай роднай Століншчыне ёсць таксама цуды, а вось што гэта за цуды, вы даведаецеся падчас занятку. Скажу толькі, што іх будзе таксама сем. Знаёмячыся з цудамі Столінскага раёна, мы замацуем веды табліцы множання ліку 7 і на лік 7, навучымся прымяняць іх на практыцы і складзем праект, які так і назавём: “Сем цудаў Століншчыны”.

Для індывідуальнай даследчай працы і часткова групавой мэтазгодна выкарыстоўваць сучасныя тэхналогіі дыстанцыйнага навучання. На старонцы групы “ДО для детей” (адрас старонкі https://vk.com/club138180380) у сацыяльнай сетцы “ВКонтакте” размяшчаю заданні для дзяцей, цікавую інфармацыю, спасылкі на Інтэрнэт-крыніцы, матэрыяламі якіх вучні карыстаюцца пры правядзенні даследаванняў. Вучні далучаюць файлы з сабранымі звесткамі, якія правяраюцца настаўнікам, тут жа дзеці атрымліваюць рэкамендацыі. У абмеркаваннях вучні задаюць пытанні, абменьваюцца сваімі думкамі. У выкарыстанні магчымасцей групы ў сацыяльнай сетцы дапамагаюць бацькі вучняў, асабліва іх дапамога была патрэбна ў рэгістрацыі ў сацсетцы і ў тэхнічным боку ў пачатку такой працы.

На платформе “Moodle” аўтарам матэрыялу распрацавана дыстанцыйнае суправаджэнне па прадмеце “Чалавек і свет” для 4 класа (адрас: https://moodle.boiro.by/course/view.php?id=49), якое выкарыстоўваю ў тым ліку і з мэтай павышэння ўзроўню развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў. Так, у курсе змешчаны дадатковыя звесткі да матэрыялу падручніка (апавяданні, лекцыі, кнігі, рубрыкі “Цікава ведаць”), заданні, тэсты, апытанкі, гульні, інфаграфіка, відэазапісы і многае іншае. Уключаны ў курс заданні, створаныя пры дапамозе сэрвісаў Web 2.0.

Павышаны ўзровень пазнавальнай актыўнасці вучняў і паказчыкі выніковасці засваення праграмнага матэрыялу па прадмеце “Чалавек і свет” пацвярджаюць правільнасць выкарыстання настаўнікам даследчай дзейнасці на вучэбных занятках па прадмеце і ў пазаўрочнай працы як сродку развіцця пазнавальнай актыўнасці малодшых школьнікаў. Крытэрыі выніковасці: узровень развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў, якасць ведаў па прадмеце “Чалавек і свет”, вынікі ўдзелу ў даследчых канферэнцыях і конкурсах раённага і абласнога ўзроўняў.

Для высвятлення эфектыўнасці выкарыстання даследчай дзейнасці на вучэбных занятках па прадмеце “Чалавек і свет” і ў пазаўрочны час як сродку развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў, была вызначана ступень выяўленасці пазнавальнай актыўнасці вучняў (методыка Г. Гарчынскай) і ўзровень пазнавальнай актыўнасці вучняў (апытальнік Ч. Спілберга) на пачатковым і заключным этапах. Кожная дыягностыка праведзена двойчы з вучнямі 2 і 4 класаў у 2010 годзе і ў 2013 годзе, у 2014 годзе і ў 2017 годзе. Вынікі праведзеных дыягнастычных даследаванняў сведчаць, што, дзякуючы даследчай дзейнасці, колькасць вучняў з умеранай і слаба выражанай пазнавальнай актыўнасцю паменшылася, а колькасць з моцна выражанай – узрасла (Табліца 1).

Табліца 1 – Ступень выяўленасці пазнавальнай актыўнасці (% ад вучняў класа)

	Кастрычнік, 2010 год (2 клас)	Май, 2013 год (4 клас)	Кастрычнік, 2014 год (2 клас)	Май, 2017 год (4 клас)
Слаба выражаная	50%	17%	50%	25%
Умераная	33%	17%	50%	25%
Моцна выражаная	17%	66%	0%	50%

У 4 класе, у параўнанні з 2 класам, паменшылася колькасць вучняў з нізкім узроўнем пазнавальнай актыўнасці, значна павялічылася колькасць вучняў з высокім узроўнем пазнавальнай актыўнасці.

Вынікі вучэбных дасягненняў вучняў па прадмеце “Чалавек і свет” паказалі, што вучэбны матэрыял засвоены, а праведзены аналіз якасці ведаў па прадмеце “Чалавек і свет” вучняў 3-4 класаў (у канцы 3 класа і ў канцы 4 класа) сведчыць аб станоўчай дынаміцы якасці навучанасці па прадмеце (Табліца 2).

Табліца 2 – Параўнальны аналіз узроўню якасці ведаў вучняў 3-4 класаў

Узровень навучанасці	2011/2012 навучальны год (3 клас)	2012/2013 навучальны год (4 клас)	2015/2016 навучальны год (3 клас)	2016/2017 навучальны год (4 клас)
	(% ад агульнай колькасці вучняў у класе)			
Высокі ўзровень (9-10 балаў)		50%		50%

Дастатковы ўзровень (7-8 балаў)	66%	33%	75%	25%
Сярэдні ўзровень (5-6 балаў)	17%	17%	25%	25%
Здавальняючы ўзровень (3-4 балы)	17%			
Нізкі ўзровень (1-2 балы)				

Выніковасць і эфектыўнасць вопыту па выкарыстанню даследчай дзейнасці ў навучанні і выхаванні вучняў можна прасачыць не толькі па выніках іх вучэбных дасягненняў, але і па выніках удзелу малодшых школьнікаў у навукова-практычных канферэнцыях, даследчых і інтэлектуальных конкурсах рознага ўзроўню. Дыпломамі І ступені на раённых канферэнцыях даследчых работ і праектаў малодшых школьнікаў "Я – даследчык" адзначаны эксперыментальна-тэарэтычная работа "Палескае золата" (А. Пашкевіч, 2012 год), эксперыментальна-тэарэтычная работа "І цяпер патрэбен кошык" (М. Леська, 2013 год), даследчая работа "Палескае акно: сакрэты і перспектывы" (Г. Рабатаж, 2017 год), дыпломам ІІІ ступені – эксперыментальна-тэарэтычная работа "Дрэвы. Роля драўніны ў жыцці чалавека" (на прыкладзе лясных угоддзяў Каладнянскага лясніцтва) (А. Рахманько, 2011 год). Па выніках абласной навукова-практычнай канферэнцыі "З навукай у будучыню" эксперыментальна-тэарэтычная работа "Палескае золата" (А. Пашкевіч, 2013 год) адзначана дыпломам ІІІ ступені, а даследчая работа "Палескае акно: сакрэты і перспектывы" (Г. Рабатаж, 2017 год) – дыпломам ІІ ступені.

Такім чынам, сістэмна арганізаваная даследчая дзейнасць спрыяе павышэнню ўзроўню развіцця пазнавальнай актыўнасці вучняў, а выкарыстанне магчымасцей сацыяльных сетак у Інтэрнэце і сучасных тэхналогій дыстанцыйнага навучання дазваляюць зрабіць яе працэсам пастаяннага адкрыцця і ўзбагачэння ведаў.

Дзякуючы атрыманым вынікам зроблены высновы, што даследчая дзейнасць: 1) накіравана на пошук вучнямі новых паняццяў і спосабаў дзеянняў спачатку пад кіраўніцтвам настаўніка, а затым і самастойна, спрыяе таксама развіццю інтэлектуальнай творчай ініцыятывы; 2) прадугледжвае паслядоўную і мэтанакіраваную пастаноўку перад вучнямі пазнавальных праблем, рашэнне якіх прыводзіць да актыўнага засваення ведаў; 3) забяспечвае асобы спосаб мыслення, трываласць ведаў і іх творчае прымяненне ў практычнай дзейнасці.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Вадневская, И. А. Исследовательская деятельность как средство развития младших школьников / И. А. Вадневская // Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа. – 2011. – № 1. – С. 6-8.

2. Запрудский, Н. И. Современные школьные технологии-2 / Н. И. Запрудский. – Минск : Сэр-Вит, 2010. – 288 с.

3. Островская, А. А. Практика и мониторинг в исследовательской деятельности учащихся младших классов / А. А. Островская // Пачатковае навучанне : сям'я, дзіцячы сад, школа. – 2017. – № 3. – С. 54-60.

4. Пахомова, Н. Ю. Метод учебного проекта в образовательном учреждении : пособ. для учит. и студ. вузов / Н. Ю. Пахомова. – М. : АРКТИ, 2005. – 112 с.

5. Савенков, А. И. Методика исследовательского обучения младших школьников / А. И. Савенков. – Самара : Учебная литература, 2006. – 208 с.

6. Сорока, О. Г. Рекомендации по обобщению опыта по проблемам организации познавательной деятельности учащихся / О. Г. Сорока // Пачатковае навучанне : сям’я, дзіцячы сад, школа (школа пед. маст.). – 2015. – № 8 (12). – С. 53-79.

7. Шамова, Т. И. Активизация учения школьников. – М. : Педагогика, 1982. – 209 с.

8. Щукина, Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательного интереса учащихся / Г. И. Щукина. – М. : Просвещение, 1988. – 153 с.

9. Эльконин, Д. Б. Детская психология : учеб. пос. для студ. высш. учеб. заведений / Д. Б. Эльконин. – М. : Изд. центр «Академия», 2007. – 384 с.

10. Якиманская, И. С. Знания и мышление школьника / И. С. Якиманская. – М. : Знание, 1985. – 80 с.

СОДЕРЖАНИЕ

Александрова И.А. Использование интерактивных методов и приемов в процессе обучения русскому языку для формирования дивергентного мышления учащихся ... 3

Алексеева А.В. Формирование и развитие навыков решения расчетных задач по учебному предмету «Химия» ... 11

Аленькова С.В. Игровые технологии на уроках французского языка на начальном этапе обучения ... 20

Алисеева Л.М. Виды учебных исследований учащихся и способы вовлечения их в творческую деятельность в рамках работы НОУ ... 26

Артёмова Е.В. Применение медиакомпетентностного подхода на занятиях по учебному предмету «Информатика» как фактор повышения качества образования ... 33

Асадчая Е.А., Юрченко И.И. Система работы по формированию социальной успешности учащихся через конструирование роботов и программирование их действий ... 36

Атрахимович И.И. Об организации исследовательской деятельности учащихся в средней школе ... 41

Афанасенко А.В. Использование эффективных образовательных приемов на уроках биологии как средство развития учебно-познавательной компетенции учащихся ... 44

Базар Н.М. Даследчая дзейнасць на вучэбных занятках па прадмеце «Чалавек і свет» і ў пазаўрочнай працы як сродак развіцця пазнавальнай актыўнасці малодшых школьнікаў ... 47

Байдюк А.А. Развитие умений, необходимых для освоения обязанностей защитника отечества, учащимися на уроках допризывной подготовки посредством использования интеллект-карт ... 55

Бебех В.А. Использование мобильных технологий на учебных и факультативных занятиях для повышения мотивации учащихся ... 60

Бегларян С.Н. Активизация познавательной деятельности учащихся посредствам использования проектных задач ... 67

Безносова Т.Н. Социализация учащихся через формирование социально-трудовых компетенций ... 71

Бялецкая В.Ф. Актывізацыя пазнавальнай дзейнасці вучняў на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі праз выкарыстанне прыёмаў праблемнага навучання ... 76

Белозарович Н.Н. Международные интернет-проекты как средство повышения мотивации к изучению английского языка на II ступени общего среднего образования ... 82

Белостоцкая Е.А. Профилактика буллинга в классных коллективах 90

Беляк С.П. Роль исследовательской деятельности в повышении эффективности изучения английского языка 98

Березнёва О.Н. Включение энерго- и ресурсосберегающего аспекта в урок математики как средство формирования культуры энергоресурсопотребления учащихся 103

Бітчанка С.М. Прынцыпы арганізацыі вучэбнага матэрыяла пры стварэнні падручнікаў гісторыі для ўстаноў пачатковай і сярэдняй адукацыі Расійскай імперыі ў канцы XIX – пачатку XX стст. 109

Бобр Е. В. Сетевое сообщество как эффективный инструмент педагогического взаимодействия 119

Бондаренко Е.В., Лобкова С.С. Сетевой проект как средство расширения образовательной среды на і ступени общего среднего образования 122

Букато О.Н. Использование активных методов и приёмов обучения на уроках истории как средства формирования исследовательских компетенций 128

Булай И.Б., Капуста Е.П. Использование сетевого взаимодействия для развития иноязычной коммуникативной компетенции учащихся на II и III ступенях общего среднего образования 135

Булай И.Б., Капуста Е.П. Поликультурное развитие учащихся в контексте современных образовательных тенденций 140

Бурачевская О.Л. Формирование метапредметных результатов учебной деятельности на уроках и во внеурочных занятиях по истории и обществоведению как фактор формирования методологической культуры учащихся 143

Бусько А.В. Учебное занятие по информатике, его особенности и эффективность 151

Вавренчук Н.А. Спецкурс «Формирование математической речи у младших школьников» как организационно-методический компонент профессиональной подготовки педагогов 157

Власюк Т.А. Развитие профессиональной компетентности современного учителя 161

Внук Л.Б. Использование метода проекта в поликультурном образовании детей дошкольного возраста 165

Войтехович Е.В. Роль целеполагания и критериев оценивания в повышении эффективности усвоения учащимися VI класса материала при изучении темы «Имя существительное» на уроках русского языка 169

Делендо Т.М., Войтович И.Ю. Педагогическая поддержка детей, воспитанников детских домов семейного типа 177

Войтович Т.С.Организация методической работы по сопровождению эффективного педагогического опыта ... 183

Воронина Л.А. Использование тестовых сред для осуществления текущего контроля знаний учащихся ... 187

Вязгина В.И. Методика обобщения и описания опыта в сфере воспитательной работы ... 192

Гавриленко И.В. Эстетическое воспитание учащихся посредством организации досуговых event-мероприятий ... 199

Ганина М.В. Система работы учителя трудового обучения по развитию творческих способностей учащихся на уроках и во внеурочной деятельности ... 202

Ганич Е.В. Состояние проблемы дифференцированного подхода к развитию речи детей дошкольного возраста в теории и практике дошкольного образования ... 212

Гарбар Е.Е. Авторское учебно-методическое обеспечение образовательного процесса «Методика организации и проведения уроков обобщения и систематизации знаний» (Методическая разработка) ... 217

Гарный А.А. Обеспечение учебной мотивации учащихся на уроках географии посредством применения системы практикоориентированных заданий ... 226

Гелясин А.Е. Формирование исследовательской компетентности обучающихся на факультативных занятиях по физике в условиях профильного обучения ... 231

Герасимов В.Д. Построение школьного курса математики для 1-6 классов на основе принципа системной дифференциации как важнейший ресурс инновационных технологий обучения ... 241

Гетманова О.Г. Система работы по подготовке учащихся к конкурсу исследовательских работ ... 247

Гимбут В.В. Работа по организации поисково-исследовательской деятельности учащихся на второй и третьей ступенях общего среднего образования ... 256

Гин С.И. Авторское учебно-методическое сопровождение обучения учащихся с высоким уровнем учебной мотивации на I ступени общего среднего образования ... 262

Гладченко Р.А. Возможности поликультурной образовательной среды при моделировании уроков физики, астрономии ... 266

Голік А.А. Медыяадукацыя і развіццё чытацкай пісьменнасці на вучэбных занятках па беларускай мове і літаратуры ... 269

Гончаренко И.Н. Формирование и развитие исследовательских умений учащихся в организации образовательного процесса по математике ... 272

Гордеев Э.Ю. Личностно-профессиональное развитие учителя на основе анализа индивидуального педагогического опыта 278

Горовая Л.С. Формирование и развитие профессионального мастерства педагогов в условиях учреждения образования........ 286

Громова С.А. Ритмодекламация как средство комплексного развития учащихся на уроке музыки........ 293

Гуринович О.А. Сетевое взаимодействие как форма обобщения и распространения положительного педагогического опыта........ 297

Гуркова М.В. Рефлексия педагогической деятельности учителя иностранного языка: самоанализ и анализ учебного занятия по иностранному языку 306

Данченко В.А. Медиатексты на уроках русской литературы: практика использования........ 312

Дёмина Е.А. Поиск как условие творчества на уроках обучения чтению и письму в первом классе........ 316

Дземішкан В.І. Краязнаўчы праект як сродак фарміравання грамадзянскай самасвядомасці і сацыяльнай актыўнасці вучняў........ 320

Дервоед Л.И. Формирование опыта самостоятельной учебной деятельности учащихся через систему очно-дистанционных заданий по географии 325

Дамасевіч В.А. Выкарыстанне тэхналогіі рознаўзроўневага навучання ў рухомых групах для актывізацыі пазнавальнай дзейнасці вучняў на ўроках беларускай мовы........ 331

Дробышевская В.З. Программа формирования гуманистической культуры детско-родительских отношений «Родители и дети: любовь, забота, ответственность»........ 337

Дрозд О.Д. Использование системы поурочного контроля как средства повышения учебно-познавательной мотивации учащихся 5-8 классов на учебных занятиях по русскому языку........ 345

Дроздова Е.Л. Личностно-профессиональное развитие учителя на основе анализа индивидуального педагогического опыта «Сервисы Web 2.0 как средство активизации познавательной деятельности на уроках английского языка»........ 353

Другакова А.А. Выкарыстанне інтэрактыўнай дошкі на ўроках беларускай мовы для фарміравання і развіцця арфаграфічнай пісьменнасці вучняў........ 359

Дубко А.Л. Выкарыстанне інтэрактыўных метадаў і прыёмаў на ўроках беларускай мовы ў 5-8 класах як сродку актывізацыі пазнавальнай дзейнасці вучняў........ 364

Дубков С.Г. Самореализация педагогических работников как неотъемлемое условие профессионального роста 370

Дуброва А.В. Использование языковых игр в процессе формирования языковой компетенции учащихся при обучении английскому языку на первой ступени общего среднего образования 374

Дударева М.М. Проектная деятельность на уроках истории как средство формирования ключевых компетенций учащихся 383

Дударенкова Е.А. SWOT-АНАЛИЗ как метод ведения инновационной деятельности педагога 392

Евжик Е.И. Использование нестандартных задач для формирования опыта творческой деятельности учащихся второй ступени общего среднего образования на уроках математики 396

Егорова Т.В. Организация подготовки учащихся к научно-практическим конференциям 402

Еремич Е.А. Формирование сукцессивных функций у обучающихся с моторной алалией посредством использования электронного тренажера «Обучай-ка» 409

Ерошенко М.В. Использование дифференцированных тестовых заданий как средства обучения и текущего контроля на уроках химии 414

Жалевич Г.К. Методическое сопровождение эффективного педагогического опыта в учебно-педагогическом комплексе 420

Жамойтар А.В. Использование информационно-коммуникативных технологий на уроках «Человек и мир» и «Литературное чтение» в начальной школе 426

Жук В.В. Использование интерактивных приёмов обучения на уроках английского языка для развития умений говорения на II ступени общего среднего образования 435

Загорская И.Л. Взаимодействие с родителями в учреждении дошкольного образования средствами информационно-коммуникационных технологий 440

Зайцев И.С. Вопросы подготовки и повышения квалификации педагогических кадров 445

Залыгина Н.А. Направления поддержки освоения педагогами практики воспитательной работы 451

Запрудскі М.І. Прэзентацыя вопыту на кваліфікацыйным экзамене на вышэйшую кваліфікацыйную катэгорыю 456

Заремская Л.И. Личностное развитие учителя и учащихся при педагогическом взаимодействии на занятиях объединения по интересам 461

Захарова К.В. Патриотическое воспитание учащихся с трудностями в обучении посредством компьютерных игр 464

Заяц Е.А. Виртуальный кабинет учителей иностранного языка как средство распространения эффективного педагогического опыта 470

Зинович А.А., Райко Д.Н. Применение эмоционально-ценностного подхода на уроках истории 474

Змитрович Г.Г. Использование продуктивной педагогической технологии на уроках математики как средства повышения качества знаний по учебному предмету «Математика» в профильных классах........ 481

Зубрилина И.В. Содержание профессиональной деятельности учителя-методиста как средство совершенствования его профессионализма в процессе непрерывного педагогического образования........ 490

Зуй Г.Д. Сетевое сообщество как эффективный инструмент обобщения педагогического опыта, авторских методик........ 496

Кабузан Т.В. Мотивационный менеджмент как фактор повышения эффективности управленческой деятельности в реализации инновационного проекта........ 505

Кажура В.В. Выкарыстанне дыдактычнага матэрыялу для ўзбагачэння слоўнікавага запасу вучняў на ўроках беларускай мовы і літаратуры........ 513

Казакевич Е.А. «Ребус-метод» обучения чтению как средство освоения слоговых структур обучающимися с особенностями психофизического развития........ 519

Канаш О.В. Индивидуальный педагогический опыт как основа личностно-профессионального развития учителя........ 526

Карпенко О.Г. Развитие познавательного интереса у учащихся в области биологии посредством электронного образовательного ресурса «Биология VI класс» 533

Кац Ю.Л. Средства наглядности как прием активизации познавательной деятельности учащихся на уроках английского языка 541

Качанова С.А. Способы реализации компетентностного подхода в организации образовательного процесса с обучающимися с интеллектуальной недостаточностью 544

Каштанова Т.В. Творческая самореализация как цель и результат музыкального воспитания........ 548

Кебец Г.М. Сравнительная таблица – эффективный инструмент в процессе моделирования диалога культур на уроке английского языка........ 555

Кейзерова Е. П. Технология создания компетентностно-ориентированных заданий 559

Кейзерова Н.Н. Использование эффективных методов и приёмов на занятиях по предмету «Человек и мир» для активизации познавательной деятельности учащихся 565

Кемстач Е.А. Развитие метапредметных компетенций учащихся в процессе обучения программированию в среде Scratch 574

Климец Н.П. Создание образовательной среды, способствующей становлению учащегося как субъекта исследовательской деятельности 580

Клишина Т.А. Современные методики и технологии обучения и воспитания как основа эффективного педагогического опыта...................... 589

Клымчук Т.Е. Организация проектной и исследовательской деятельности на уроках русского языка и литературы 596

Книга Т.П. Воспитание гражданственности и патриотизма у учащихся посредством использования краеведческого материала.................................... 602

Ковалевич Е.С. Гражданско-патриотическое воспитание: от традиций к инновациям 607

Ковалеская Р.М. Развитие критического мышления младших школьников посредством чтения и письма 613

Казачэнка І.Р. Выкарыстанне сэрвісаў web 2.0 інтэрнэту на ўроках беларускай літаратуры для развіцця інфармацыйна-камунікацыйнай кампетэнтнасці вучняў.. 621

Казлова А.У. Сумесная вучэбна-даследчая работа настаўніка і вучня як сродак рэалізацыі задач агульнай сярэдняй і дадатковай адукацыі (з вопыту работы настаўніка беларускай мовы і літаратуры) 626

Козловская Н.А. Повышение эффективности урока в начальной школе через развитие творческих способностей учащихся 632

Койдо Е.Л. Опыт педагогической деятельности как ключевой фактор развития профессиональной компетентности учителя 636

Кандрацюк А.В. Развіццё лексічнага запасу вучняў на вучэбных занятках па беларускай мове на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі 640

Кончук Т.И. Эффективные психолого-педагогические стратегии, практические приемы формирования толерантных отношений между субъектами образовательного пространства 643

Корнеева М.В. Тьюторская позиция педагога в организации исследовательской деятельности учащихся 650

Коротынская О.Л. Развитие креативности как профессионально значимого качества личности педагогов в ходе психологического сопровождения образовательного процесса.. 654

Костян Е.М. Система работы по организации проектной деятельности на уроках немецкого языка на I и II ступенях общего среднего образования.. 660

Котенькова А.И. Реализация компетентностного подхода на уроках химии 665

Кочеткова М.В. Применение практических работ при изучении технологии обработки текстовой информации... 670

Кравец Е.М. Физическая задача как средство формирования познавательной активности учащихся на уроках физики 675

Кравченко Р.И. Использование информационно-коммуникационных технологий в совершенствовании профессиональной компетентности педагогов учреждения дошкольного образования 683

Круковская Т.В. Использование системы эффективных упражнений при решении текстовых задач на уроках математики как средство формирования вычислительных умений у учащихся на первой ступени общего среднего образования в рамках реализации инновационного проекта.. 687

Крысько Т.И. Психологическое сопровождение инновационной деятельности в учреждении общего среднего образования 693

Крытыш Н.І. Сшытак-трэнажор па беларускай мове як сродак развіцця вуснага і пісьмовага маўлення вучняў I ступені агульнай сярэдняй адукацыі 701

Кугот К.В. Образовательное путешествие – как форма организации поисково-исследовательской работы в учреждении образования................... 708

Кузнецова Т.Л. Система работы по организации исследовательской деятельности на уроках математики в V-VII классах 714

Кузьменкова Т.В. Повышение вычислительной культуры учащихся через использование авторских карточек-тренажёров...................................... 719

Кулявец Л.І. Выкарыстанне актыўных прыёмаў навучання на ўроках беларускай літаратуры як сродак актывізацыі пазнавальнай дзейнасці вучняў 6-8 класаў 726

Кулик В.С. Методологические подходы к совершенствованию профессионализма педагогов в системе дополнительного педагогического образования.. 732

Кулинок О.И. Использование эффективных приемов работы с текстом на II ступени общего среднего образования как необходимое условие формирования читательской грамотности 739

Купава В.Н. Логико-смысловая модель как средство формирования универсально-логических компетенций на учебных занятиях по математике на третьей ступени обучения 745

Куприянчик Г.Г. Активизация познавательной деятельности учащихся на учебных занятиях по химии посредством использования эксперимента 748

Купцова В.А., Нікішова В.А. Фарміраванне матывацыі даследчай актыўнасці вучняў праз выкарыстанне адкрытай адукацыйнай прасторы....... 753

Кухаревич Э.А. Проведение учебно-полевого сбора по учебному предмету «Допризывная подготовка» во взаимодействии с воинскими частями........... 759

Лабохо О.Р. Развитие младших школьников посредством применения метода проектов.. 765

Ладеева А.В. Использование рефлексивных приемов на уроках русского языка как средство для развития младшего школьника 773

Лаппо Т.В. Система упражнений для развития навыков исследовательской деятельности у учащихся начальных классов 781

Лауто С.Л. Использование произведений смежных видов искусства на уроке литературы с целью активизации читательской деятельности учащихся (на примере изучения творчества А.С. Пушкина) 789

Лебедева Н.Г. Взаимодействие с родителями воспитанников, проявляющих агрессивное поведение 793

Леоненко С.В. Дидактический театр как эффективное средство обучения и воспитания учащихся 797

Лешкевич С.Н. Методическое сопровождение педагогов учреждения дошкольного образования по формированию образа малой Родины на белорусском языке 803

Липай Е.В. Сервисы web 2.0 как средство формирования коммуникативной компетенции учащихся в образовательном процессе по английскому языку на I ступени общего среднего образования 811

Листопад С.П. Дидактические особенности организации урока истории с использованием информационно-коммуникационных технологий 816

Логунова Л.А. Стажерская пара как образовательный ресурс профессионального развития воспитателя дошкольного образования в процессе инновационной деятельности 821

Лозюк А.М. Обобщение опыта педагогической деятельности в объединении прикладного творчества «Полесские сувениры» как фактор развития профессиональной компетенции педагога дополнительного образования 827

Лось Т.А. Использование приёмов технологии развития критического мышления как средство активизации познавательной деятельности учащихся на уроках истории (из опыта работы) 835

Лось Т.Н. «Перевёрнутый урок» математики 842

Мавлютова Н.Р. Авторские приёмы игровой технологии как средство реализации компетентностного подхода в преподавании математики на I ступени общего среднего образования 847

Максакова Е.В. Концертная деятельность как средство творческой самореализации личности 853

Максимова А.И. Развитие исследовательской компетенции учащихся на уроках биологии и во внеурочной деятельности 856

Мануленко О.В. Авторская система работы по организации проектной и исследовательской деятельности на уроках биологии и во внеурочной деятельности 862

Манько С.С. Использование интерактивных методов обучения в целях активизации речевого взаимодействия учащихся на учебных занятиях по иностранному языку 867

Маскаленко Н.В. Реализация компетентностного подхода в преподавании учебного предмета «Биология» 874

Майстренко Н.А. Формирование вычислительных навыков учащихся 1-2 классов на уроках математики через использование игр........ 879

Мельник О.А. Психологическое сопровождение адаптации личности в поликультурном обществе как технология профилактики деструктивных форм поведения 886

Метельский Ю.М. Формирование практических умений и навыков учащихся через систему практических работ по географии 893

Мещерякова А.А. Технология дополненной реальности в образовательном процессе: итоги работы двух лет республиканского инновационного проекта 901

Мігаль А.Г. Рэалізацыя міжпрадметных сувязей на аснове матэрыялаў абласнога віртуальнага адукацыйнага рэсурсу «Белы ветразь» 906

Мидянчик Е.Е., Струнович О.А. Совершенствование педагогического профессионализма через внедрение инновационных коучинговых технологий 912

Мильман А.М. Интеграция как дидактико-методический ресурс ценностно-смыслового ПОНИМАНИЯ при реализации компетентностного подхода (на примере работы с текстом) 917

Минова М.Е. Педагогическая поддержка и развитие профессиональных компетенций организаторов ученического самоуправления 925

Мирошниченко Т.А. Формирование мотивации к изучению учебного предмета «Астрономия» посредством использования специализированных сайтов........ 934

Михайлова О.Э. Система работы по организации проектной и исследовательской деятельности........ 942

Мишкевич Н.В. Формирование коммуникативной компетенции у учащихся младшего школьного возраста с тяжелыми нарушениями речи посредством использования метода драматизации 950

Мовшук И.С. Использование компетентностно ориентированных заданий для развития читательских умений учащихся при изучении монографических тем на учебных занятиях по русской литературе в IX-XI классах 956

Монастырный А.П., Дзюба И.А., Николаенко Г.И. Информационное сопровождение инновационной деятельности учреждений образования 966

Недокунева И.В. Формирование исследовательских навыков учащихся через организацию работы тьюторского клуба и сотрудничества с учреждениями общего среднего и высшего образования 970

Никитина Т.С. Развитие познавательного интереса на уроках французского языка посредством использования интерактивных методов при интеграции материалов регионального компонента 979

Никифорова О.Н. Обучение математике младших школьников путём использования групповых форм работы 985

Новаженцева Т.А. Развитие познавательного интереса учащихся на уроках географии на основе использования приёмов проблемного обучения 992

Новик Л.К. На пути к успешности инновационной деятельности 1000

Алянюк Г.А. Фарміраванне творчага самаразвіцця вучняў у рамках тэхналогіі педагагічных майстэрняў 1003

Орлова В.Ф. Логика-смысловая модель как эффективный инструмент личностно-профессионального развития учителя иностранного языка 1010

Арлова І.М. Сэрвіс LearningApps як сродак фарміравання ўніверсальна-лагічнай кампетэнцыі вучняў на вучэбных занятках па беларускай мове...... 1014

Павловец Е.И. Формирование навыка чтения у учащихся I класса через использование системы специально подобранных заданий и упражнений ... 1017

Павловская В.И. Дифференцированный подход к учащимся при обучении математике в начальной школе 1022

Пахвалённая А.К., Сімакова М.Ю. З вопыту работы па распрацоўцы віртуальнай музейнай прасторы для фарміравання актыўнай грамадзянскай пазіцыі вучняў на базе гісторыка-краязнаўчага музея гімназіі 1027

Переверзева Т.В. Творческий русский 1031

Петухова Н.В. Использование специально подобранных заданий для формирования грамматического строя речи у младших школьников с нарушением слуха, компенсированного кохлеарным имплантом 1035

Плиговка Т.В. Инновационная деятельность как условие формирования профессиональной компетентности педагогов в учреждении дошкольного образования 1040

Плиска Д.К. Организация системы внеурочной деятельности, направленной на формирование исследовательской компетентности учащихся 1043

Погребнев С.С. Формирование устойчивого интереса у учащихся к занятиям физической культурой на основе применения нестандартных методов и средств обучения 1050

Подшиваленко Н.Л. Игровые методы – эффективное средство формирования опыта нравственного поведения учащихся IV класса 1055

Прозарава Л.І. Фарміраванне камунікатыўнай кампетэнцыі вучняў на ІІ ступені агульнай сярэдняй адукацыі праз сістэму работы з тэкстам на ўроках беларускай мовы 1058

Прокопович Т.В. Повышение эффективности процесса обучения английскому языку посредством использования интерактивных методов на I и II ступенях обучения 1064

Прудникова Е.В. Основные направления психологического сопровождения инновационных проектов 1070

Пузиновская С.Г., Счеснович О.А. Формирование ключевых компетенций учащихся на уроках информатики через использование авторского интерактивного пособия по информатике «Основы анимации» . 1077

Пуня И.Н., Гулецкая Е.Б. Путь к истокам: система краеведческой работы Вилейской гимназии № 1 «Логос» 1084

Раковец И.В. Творческое развитие учащихся в системе работы школьного литературного объединения 1090

Расспопова С.Н. Пути и средства повышения эффективности и качества современного урока на примере формирования устных вычислительных навыков на уроках математики на I ступени общего среднего образования . 1096

Реут В.Г., Семашко О.В. Опыт сопровождения инновационной деятельности по формированию социальной успешности выпускников в учреждениях общего среднего образования 1102

Речиц А.Н. Развитие навыков осознанного изучения истории посредством использования логико-смысловых моделей в синтезе с приемами и методами других технологий 1109

Ринцевич С.С. Социально-значимая проектная и исследовательская деятельность в интересах устойчивого развития 1117

Ровбуть А.П. Опыт инновационной деятельности педагога как фактор развития его профессиональной компетентности 1122

Роголева А.В. Развитие народно-хорового исполнительства в условиях проектной деятельности вокальной группы образцового ансамбля народной музыки «Танок» 1130

Романова Н.М. Формирование умений самостоятельной учебной деятельности через систему заданий на уроках русского языка 1136

Романчук С.З. Деятельность педагога-психолога по созданию атмосферы психологического комфорта в учреждении образования 1143

Рудёнок З.Г. Развитие профессионального самосознания педагога в контексте конструирования инновационной и проектной деятельности 1149

Русина Л.В. Методическая поддержка анализа, обобщения и распространения педагогического опыта в учреждении дополнительного образования детей и молодёжи 1153

Рычагова А.А. Реализация проектно-задачного подхода на I ступени общего среднего образования 1160
Савченко О.М. Развитие самостоятельности учащихся через организацию практической деятельности 1167
Савчик О.А., Шрейдер С.В. Использование инновационных технологий в коррекционно-образовательном процессе с учащимися с особенностями психофизического развития в условиях интеграции 1172
Сагина З.В. Клиповое мышление и проблемы коммуникации 1180
Сакова А.П. Использование активных форм проведения методических занятий как средство повышения профессиональной компетентности педагогов 1184
Саковіч В.І. Выкарыстанне творчых заданняў на ўроках беларускай літаратуры для развіцця літаратурных здольнасцей вучняў 5-9 класаў 1191
Салаева Н.И. Психологическая акция как способ внутришкольного взаимодействия 1195
Сафонова Н.Н. Система работы по организации проектной и исследовательской деятельности обучающихся 1200
Сахарова Е.Ю. Игровая деятельность как средство развития навыков подбора по слуху на факультативном занятии «Игра на музыкальном инструменте (фортепиано)» на I ступени общего среднего образования 1206
Седина Т.Л. Развитие социальной активности старших дошкольников в коммуникативной деятельности 1211
Селицкая В.А. Инновационная деятельность как условие развития учреждения дополнительного образования детей и молодежи 1217
Семёнова В.Г. Формирование коммуникативных компетенций учащихся в ходе реализации деятельностного подхода на учебных занятиях по истории и обществоведению 1222
Серко И.Л. Модель работы по формированию и развитию исследовательской компетенции учащихся 1232
Скаржевская Е.Ф. Создание предметно-развивающей среды во второй младшей и первой средней группах центра коррекционно-развивающего обучения и реабилитации как необходимое средство успешного оказания качественных образовательных услуг на занятиях «Предметная деятельность» и «Игра» 1240
Скачкова А.Н. Формы и приёмы работы с учебным текстом с целью развития универсально-логической компетенции учащихся 1245
Смурага М.А. Возможности персонального блога учителя-дефектолога для коррекции нарушений письменной речи 1248
Соколова С.Н. Кластер – эффективный метод обучения функциональной грамотности 1255

Соколова И.В. .Использование эффективных приёмов работы с целью развития орфографической зоркости у учащихся 5-х классов........................ 1258

Солонец Т.А. Использование групповой формы работы на уроках математики для активизации познавательной деятельности учащихся начальных классов 1267

Соляникова Т.А. Использования различных видов устных упражнений для формирования и развития математических способностей учащихся начальных классов 1270

Спіртава Т.М. Выкарыстанне камп'ютарных тэхналогій на ўроках беларускай мовы і літаратуры.. 1274

Станкевич Т.Г. Парная форма работы как средство формирования коммуникативной компетенции учащихся на уроках немецкого языка......... 1279

Станкевич Г.А. Персональный блог как новая форма взаимодействия при организации учебной деятельности и внеклассной работы по информатике.. 1284

Сташенко В.В. Развитие познавательной самостоятельности одаренных учащихся в процессе изучения темы «Алгоритм разложения натуральных чисел на простые множители» на языке программирования С++.................. 1287

Стручкова С.П. Психологическое сопровождение образовательного процесса.. 1295

Судас Л.А. Результативный педагогический опыт по организации проектно-исследовательской деятельности учащихся.................................... 1303

Суприна М.Е. Использование межпредметных связей на уроках математики для активизации познавательного интереса младших школьников... 1311

Сурикова О.В. Опыт профессиональной деятельности педагога: сущность понятия... 1316

Сурконт Т.М. Система использования интерактивных методов и приёмов обучения на уроках обществоведения для формирования устойчивого познавательного интереса к предмету.. 1323

Сухановская Н.Г. Аттестация как одна из составляющих непрерывного профессионального развития педагогов.. 1331

Сюркіна Н.М. Развіццё цікавасці да вывучэння беларускай мовы праз работу з тэкстамі, заснаванымі на элементах традыцыйнай народнай культуры... 1338

Таранько И.Л. Особенности организации проектной деятельности в Монтессори-группе.. 1341

Тарасова М.В. Использование системы творческих заданий как средство формирования географического мышления... 1346

Тарасова О.К. Активные методы на уроках обслуживающего труда как средство реализации личностно-ориентированного подхода.................... 1352

Тарун О.Л. Сюжетно-ролевые игры как средство моделирования ситуаций общения на уроках немецкого языка 1357

Тишук Т.В. Модель урока истории и обществоведения с использованием визуализации текстов... 1361

Тищенко Е.Н. Использование опорных схем на уроках русского языка как средство формирования орфографических умений младших школьников 1366

Толпеко О.А. Коммуникативная культура в развитии профессионального мастерства педагога 1374

Тригуб М.Г. Современное учебное занятие, его составляющие и критерии эффективности.. 1381

Трофимович Ю.В. Использование специально разработанного комплекса дидактических игр по автоматизации звуков у учащихся первых классов с дислалией в условиях пункта коррекционно-педагогической помощи 1388

Украинец С.А. Опыт педагогичес кой деятельности как ключевой фактор развития профессиональной компетентности учителя 1394

Уронич С.М. Использование интерактивных методов и приёмов для активизации познавательной деятельности младших школьников на уроках «Человек и мир» в 1-3 классах 1401

Фетисова С.В. Шаг за шагом к совершенному английскому языку 1407

Филиппов Е.Г. Биологический эксперимент как метод формирования исследовательских умений учащихся на уроках биологии 1414

Фисюк Т.Н. Современные методики и технологии обучения и воспитания как основа эффективного педагогического опыта.................... 1419

Фитькович Е.Ю. Индивидуальная образовательная программа учащегося «Математик-исследователь» (разработана в рамках реализации республиканского инновационного проекта «Внедрение модели тьюторского сопровождения исследовательской деятельности учащихся посредством взаимодействия учреждений общего среднего и высшего образования») 1429

Харлёнок О.Л. Опыт педагогической деятельности как ключевой фактор развития профессональной компетентности учителя 1436

Хмелёва А.Ю. Использование технологии дополненной реальности при организации исследовательской деятельности по истории и краеведению ... 1441

Холопица Т.М. Организация исследовательской деятельности школьников на основе предметных знаний по географии 1446

Хохлова О.Г. Использование элементов музейной педагогики для развития познавательной активности учащихся на уроках истории 1451

Храмцевич Е.В. Повышение мотивации учащихся к учебному предмету «Химия» посредством использования в образовательном процессе кейс-метода 1459

Цвирко М.Ф. Активизация познавательной деятельности учащихся на уроках географии 1465

Чашейко Т.Н. Разработка и создание электронных средств обучения, необходимых для эффективной организации образовательного процесса в системе специального образования 1472

Чеботаревич А.А. Использование логико-смысловых моделей на уроках истории как средство активизации познавательной деятельности учащихся 1477

Червякова Е.С. Система работы по организации учебно-познавательной деятельности учащихся на повышенном уровне обучения с использованием информационно-коммуникативных технологий 1485

Чеславская И.И. Формирование умений чтения как одно из средств подготовки учащихся к обязательному выпускному экзамену по предмету «Английский язык» по завершении обучения и воспитания на III ступени общего среднего образования 1490

Чехунова А.И. Тренинговые технологии в тьюторском сопровождении исследовательской деятельности младших школьников 1496

Чечуха В.И. Духовно-нравственное воспитание в процессе организации совместной деятельности родителей и учащихся 1505

Шепелева А.Л. Роль педагогического совета в формировании профессиональных компетенций педагогов 1511

Шестерень Н.Р. Реализация обновленного химического образования через тьюторское сопровождение исследовательской деятельности учащихся 1515

Шестиренкова Н.Г. Инновационные подходы в формировании ассертивности учащихся подросткового возраста в условиях учреждения дополнительного образования детей и молодежи 1522

Шешко Н.Б. Формирование коммуникативной компетенции учащихся посредством сетевого проекта 1526

Шкурская М.В. Использование функционального подхода в решении алгебраических уравнений и неравенств для повышения качества математического образования 1530

Шлапакова А.М. Инновационная деятельность как фактор повышения профессионального мастерства педагогов, осуществляющих обучение учащихся с особенностями психофизического развития 1538

Шмаянкова Г.І. Урок як асноўная форма арганізацыі адукацыйнага працэсу, яго структурныя элементы і крытэрыі эфектыўнасці 1543

Шмигельская В.Н. Использование нестандартных уроков математики для активизации познавательной деятельности учащихся 1551

Юречко М.И. Условия развития психологической компетентности педагогических работников в учреждении дошкольного образования 1557

Яковлева Т.Г. Технология развития критического мышления на уроках биологии 1562

Ярош А.М. Специально-подводящие и специально-подготовительные упражнения как средство формирования техники легкоатлетических метаний у учащихся на II и III ступенях общего среднего образования......... 1570

Яраш Т.Л. Метапрадметны ўрок з нацыянальна-культурным кампанентам як сродак фарміравання лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі вучняў на ўроках беларускай мовы на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі 1579

Ященко Н.В. Использование коммуникативно ориентированных заданий при обучении языковых явлений на факультативных занятиях по английскому языку на III ступени обучения 1586